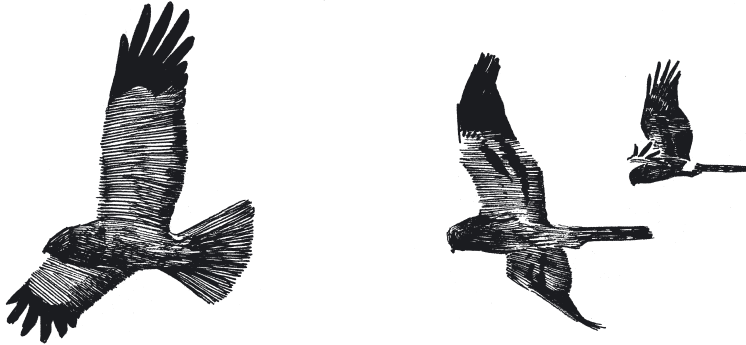

Status for de danske rovfuglebestande

HANS ERIK JØRGENSEN

(With a summary in English: *Raptor populations in Denmark: status 1995*)

Indledning

På baggrund af en lang række undersøgelser udført af Dansk Ornitologisk Forenings Rovfuglegruppe blev der i midten af 1980'erne gjort status over de danske rovfugle, bl.a. med hensyn til udviklingstendenserne og størrelsen af ynglebestandene (Jørgensen 1989). Der blev desuden foretaget en samlet vurdering af de enkelte arters situation og fremtidige muligheder.

Efter ti år kan der være anledning til at gøre status igen. Nærværende oversigt præsenterer ud over ajourførte bestandsstørrelser hovedtrækkene i de udviklingstendenser, der er registreret ved danske rovfugleundersøgelser siden midten af 1980'erne. Desuden er en prognose for udviklingen i rovfuglebestandene i de kommende ti år søgt opstillet, bl.a. ved at inddrage erfaringer fra vore nabolande.

Metode

Det materiale, der lå til grund for opgørelsen i 1980'erne var meget omfattende, idet Rovfuglegruppen gennem flere år havde foretaget undersøgelser med henblik på en samlet status over de danske rovfugle. De seneste ti års materiale er af mindre omfang, idet antallet af undersøgelser er indskrænket. Fortsat overvågning på prøveflader i forskellige dele af landet er dog gennemført for alle de almindelige arter (se under artsgennemgangen), og tendenserne herfra anses for at udgøre et rimeligt grundlag for en justering af bestands-tallene.

Opgørelsen af de aktuelle bestandsstørrelser tager udgangspunkt i materialet fra midten af 1980'erne. Den aktuelle bestandsstørrelse er beregnet ved at omregne de ændringer, som siden er registreret i de forskellige undersøgelsesområder, til en årlig vækst eller nedgang i bestanden. For næsten alle arter er der naturligvis en vis usikkerhedsmargin, hvilket vil fremgå af artsgennemgangen.

Materialet fra 1990'erne stammer ligesom tidligere fra undersøgelser udført af Dansk Ornitologisk Forenings Rovfuglegruppe. Resultaterne er hentet fra foreningens publikationer, fra gruppens rapporter (*Accipiter*) og fra præsentationer på gruppens årsmøder. Desuden er en del oplysninger indsamlet gennem personlig kontakt til gruppens medlemmer. Da en stor del af de pågældende resultater endnu ikke er publiceret, er de her beskrevet i ret generelle termer.

Resultater

Hvøpsevåge *Pernis apivorus*

Bestanden blev i midten af 1980'erne opgjort til 600-700 par, nogenlunde jævnt fordelt i de løvskovsdominerede egne på Øerne og i Østjylland; arten yngler ikke regelmæssigt i Midt-, Vest- og Nordvestjylland. I de områder, hvor arten siden er fulgt, har antallet af ungeproducerende par vekslet meget fra år til år, men bestandene (antallet af årligt besatte territorier) har i det store og hele været konstante. Det gælder området ved Kolding (K. Storgaard pers. medd.), to områder ved Århus

(J.T. Laursen og S. Møller-Jensen pers. medd.), et område på Vestfyn (F. Eriksen pers. medd.), undersøgelsesområder på Sydsjælland og Lolland (Jørgensen 1998) og statsskovene i Nordsjælland (B. Jensen pers. medd.). Det antages derfor, at den samlede danske bestand fortsat er på omkring 650 par.

Rød Glente *Milvus milvus*

I midten af 1980'erne blev bestanden opgjort til ca 15 par, heraf omkring halvdelen i et afgrænset område i det sydøstlige Jylland (mellem Vejle og Åbenrå), som er kerneområdet for glenten i Danmark. Uden for det sydøstjyske område har arten ynglet eller gjort yngleforsøg adskillige steder (bl.a. Vendsyssel, Østjylland, Sønderjylland/Als, Fyn, Nordvestsjælland, Midtsjælland, Sydsjælland, Lolland og Bornholm), men på næsten alle lokaliteter har forekomsten været kortvarig, og parrene er forsvundet efter et eller to års tilstedeværelse. I 1992-94 var bestanden i kerneområdet i SØ-Jylland vokset til 12-13 par, men i de seneste år er den stagneret på et lidt lavere niveau (Bomholt 1997, pers. medd.). Sandsynligvis toppede den jyske bestand i 1994, hvor der ud over 13 par i kerneområdet blev konstateret 6-8 par i Århus/Horsens-området, 1 par i Vendsyssel, 1 par på Als og 1-2 par i Sønderjylland, dvs. i alt ca 25 par (Bomholt 1997, P. Bomholt pers. medd., J.T. Laursen pers. medd.). Samme år var der yderligere mindst 5 ynglepar øst for Storebælt, således at den samlede danske ynglebestand i 1994 var på mindst 30 par. I de seneste år har bestanden været lidt mindre, sandsynligvis på ca 25 par.

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Havørnen ynglede ikke i Danmark i midten af 1980'erne, men er genindvandret i de allerseneste år. I 1995 var der 1 par på Lolland (Jørgensen 1997) og fra 1996 yderligere 2 par i det østlige Sønderjylland (Juhl et al. 1996). Ud over disse tre ynglepar var der i 1997 yderligere to par, som optrådte regelmæssigt på andre danske lokaliteter.

Rørhøg *Circus aeruginosus*

Indtil midten af 1980'erne blev der årligt foretaget landsdækkende registreringer, som viste, at ynglebestanden var på ca 600 par i 1985. Siden er arten fortrinsvis overvåget i undersøgelsesområder i Vest-, Midt- og Sydsjælland samt på Lolland (Jørgensen 1998 og upubl.). Ud fra de seneste års registreringer kan bestanden i Vestsjællands og Storstrøms amter opgøres til ca 375 par, mod ca 300 par omkring 1985. De to amter huser mere end

halvdelen af de danske Rørhøge. I de nordøstsjællandske amter er Rørhøgen en spredt og fåtallig ynglefugl. I Fyns amt er der lokalt registreret tilbagegang i 1990'erne (S. Bøgelund pers. medd.), men nye registreringer for amtet som helhed savnes. I Tøndermarsken (Sønderjyllands Amt) gik antallet af ynglende Rørhøge tilbage sidst i 1980'erne (Gram et al. 1990). Fra den øvrige del af den jyske vestkyst tyder forskellige meldinger på nogenlunde stabil forekomst, og lokalt – f.eks. i Ho Bugt – er antallet af ynglepar steget (P. Bomholt pers. medd.). I Århus og Vejle amter er Rørhøgen begyndt at yngle på adskillige nye lokaliteter i de seneste år (J.T. Laursen, S. Møller Jensen, K. Storgaard pers. medd.). Bestanden i Vejlerne har ikke ændret sig væsentligt siden midten af 1980'erne, og i Nordjylland som helhed er Rørhøgen fortsat en spredt og sjælden ynglefugl (*Fugle og Dyr i Nordjylland* 1996).

Som helhed har der næppe været de store ændringer i landsbestanden gennem de seneste ti år. Det skønnes dog, at fremgangen i det sydøstdanske kerneområde har været lidt større end de lokale tilbagegange i Fyns og Sønderjyllands amter, og at den nuværende bestand derfor er på ca 650 par.

Blå kærhøg *Circus cyaneus*

Den Blå Kærhøg var ikke regelmæssig dansk ynglefugl i 1980'erne. I 1990'erne har arten etableret sig som fast ynglefugl på flere lokaliteter i SV-Jylland og det vestlige Sønderjylland; i alt har omkring 5 par ynglet årligt i de senere år (J. Gregersen, L.M. Rasmussen, E. Østergaard pers. medd.).

Hedehøg *Circus pygargus*

Årlige registreringer i 1970'erne og 1980'erne viste, at bestanden i det sydvestlige Jylland varierede mellem 35 og 50 par. Ved genoptagelse af de årlige registreringer i de seneste år er der fundet 35-45 par (R. Christensen, J. Gregersen, L.M. Rasmussen pers. medd.), dvs. et nogenlunde uforandret niveau, men med store årlige fluktuationer. Hedehøgen yngler fortsat kun regelmæssigt i de vestlige dele af Sønderjyllands og Ribe amter.

Duehøg *Accipiter gentilis*

På baggrund af et omfattende materiale blev den danske bestand af Duehøg i midten af 1980'erne opgjort til ca 650 par. Siden er forekomsten fulgt i en del områder, hvor der er konstateret varierende udviklingstendenser. I Nordjylland er bestanden i et stort overvågningsområde i Vendsyssel steget

Spurvehøg ♂. Foto: Henrik Hougaard Larsen.

med omkring 20% (J.T. Nielsen pers. medd.). I Vestjylland tiltog bestanden i Oksbøl-området svagt i midten af 1980erne, men har herefter været konstant (Bomholt 1996). I et meget stort overvågningsområde i Sydjylland (3000 km²) er det nuværende bestandsniveau omtrent som i begyndelsen af 1980erne, og det samme gælder bestanden i Kolding-området (K. Storgaard pers. medd.). Omkring Århus har Duehøgen i de senere år ynglet på flere lokaliteter, hvorfra den ikke var kendt i midten af 1980erne (J.T. Laursen og S.Møller-Jensen pers. medd.). På Vestfyn har der været en lille vækst i bestanden i 1990erne (F. Eriksen pers. medd.). I de nordsjællandske statsskove har duehøgebestanden været særdeles stabil gennem en årrække (B. Jensen, J. Hansen pers. medd.). På Sydsjælland og Lolland-Falster har der lokalt været tilbagegang i de seneste år, men som helhed er situationen nogenlunde stabil (Jørgensen 1998). Endelig er bestanden på Bornholm større end tidligere antaget (F. Birkholm-Clausen pers. medd.).

Sammenfattende vurderes det, at det nuværende bestandsniveau på Øerne og i det sydlige Jylland (syd for Horsens) ikke adskiller sig væsentligt fra forekomsten omkring 1980, og at bestanden i det nordlige Jylland er tiltaget lidt. Det skønnes derfor, at den nuværende bestand er på ca 700 par.

Spurvehøg *Accipiter nisus*

Ud fra forskellige prøvefladeundersøgelser blev den danske spurvehøgebestand i midten af 1980erne skønnet til omkring 3100 par, måske op mod 3500 par. I 1990erne er systematisk og regelmæssig registrering af Spurvehøg gennemført i færre områder, primært i Jylland. I flere af områderne har forekomsten vekslet en del fra år til år, og tendenserne har ikke altid været sammenfaldende. I Nordjylland har den gennemsnitlige bestand i to områder i Vendsyssel i 1995-96 ligget betydeligt over forekomsten ti år tidligere (J.T. Nielsen pers. medd.). I Vestjylland er bestanden i Oksbøl-området i dag kun halvt så stor som omkring 1980, måske pga. øget konkurrence med Duehøg (Bomholt 1996). Ved Århus er Spurvehøgen i tilbagegang i ét område (J.T. Laursen pers. medd.), mens bestanden er nogenlunde stabil (omend fluktuerende) i et andet (S. Møller-Jensen pers. medd.). Ved Kolding har bestandsniveauet 1994-96 ligget betydeligt over forekomsten i 1980erne, men på samme niveau som i 1977-78 (K. Storgaard pers. medd.). I et område på NV-Fyn har bestanden været ret stabil over en lang periode (F. Eriksen pers. medd.). I Nordsjælland har bestandsudviklingen ikke været fulgt (B. Jensen pers. medd.). I Sydsjælland og på Lolland er

forekomsten kun registreret i enkelte sæsoner, men det ser ud til, at bestandene som helhed er ret stabile (Jørgensen 1998). På Bornholm er bestanden antagelig mindre end tidligere antaget (F. Birkholm-Clausen pers. medd.).

For Danmark som helhed vurderes det, at den nuværende bestandstæthed i et "gennemsnitsår" er på 8-9 par pr 100 km², og at bestanden således er på omkring 3500 par.

Musvåge *Buteo buteo*

I midten af 1980'erne blev den danske bestand opgjort til ca 5000 par. Der er siden, især frem til 1995-96, konstateret en vis vækst i antallet af ynglepar i de fleste undersøgelsesområder. I et område på 160 km² i Vendsyssel (Nordjylland) er der registreret 77 par i 1995, hvilket er en noget større tæthed end tidligere kendt fra denne landsdel (J.K. Jensen pers. medd.). I Vestjylland er bestanden i et fødemæssigt marginalt område ved Oksbøl næsten fordoblet siden 1984 (Bomholt 1996). I et stort undersøgelsesområde ved Kolding har det gennemsnitlige bestandsniveau 1994-96 ligget mere end 50% over gennemsnittet for 1984-86 (K. Storgaard pers. medd., Rasmussen & Storgaard 1989). I to mindre områder ved Århus har bestanden været stabil eller evt. svagt tiltagende siden midten af 1980'erne (J.T. Laursen og S. Møller-Jensen pers. medd.). Tilsvarende tendens er – indtil 1994 – konstateret på NV-Fyn (F. Eriksen pers. medd.). I statsskovene i Nordsjælland lå bestandsniveauet i 1996 godt 10% over forekomsten i slutningen af 1980'erne (B. Jensen og J. Hansen pers. medd.). I det sydøstlige Danmark (Sydsjælland og Lolland-Falster) var bestanden i fire undersøgelsesområder i 1995-96 22% større end i 1986-90 (Jørgensen 1998). På Bornholm er den nuværende bestand mere end dobbelt så stor som tidligere skønnet (F. Birkholm-Clausen pers. medd.).

For landet som helhed vurderes det, at Musvågen er tiltaget med ca 20% i forhold til midten af 1980'erne, og at bestanden derfor er på ca 6000 par.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

I 1980'erne kendtes ingen regelmæssige, sikre yngleforekomster af Fiskeørn, men på baggrund af oplysninger om to fund (begge fra en enkelt sæson) blev bestanden sat til 0-2 par. I 1990'erne har der verseret mange formodninger om ynglende Fiskeørne, såvel i Jylland som på Sjælland. Mange af observationerne tyder unægtelig på yngleforekomst, men der er meget få sikre redefund. På en lokalitet i Ringkøbing Amt har

Tårnfalk. Foto: John Larsen.

Fiskeørnen med sikkerhed ynglet regelmæssigt i 1990'erne (L. Novrup pers. medd.). Sikre fund foreligger muligvis også fra Midtjylland. I Nord-, Vest- og Midtsjælland har der i flere år været stærke indici på yngleforekomst, men der er vistnok ingen aktive reder fundet. Det antages, at den nuværende danske ynglebestand omfatter 3-5 par.

Tårnfalk *Falco tinnunculus*

Den danske bestand skønnedes i 1980'erne at være på 1200-1500 par. I 1990'erne har bestanden givetvis været noget større, men en noget ujævn fordeling over landet, lokalt stærkt vekslende tætheder samt lokale, årlige fluktuationer medfører, at det er vanskeligt at opgøre bestandens størrelse. I Østjylland er flere steder konstateret tætheder i størrelsesordenen 10 par pr 100 km² (K. Storgaard, J.T. Laursen, S. Møller-Jensen pers. medd.). Bestands-tætheden er lavere i Vestjylland (P. Bomholt pers. medd.), og i Nordjylland meget lavere (J.K. Jensen og J.T. Nielsen pers. medd.). På Sydsjælland er bestandstætheden over 10 par pr 100 km², på Lolland noget under (Jørgensen 1998). Også i Nordsjælland er registreret tætheder på omkring 10 par pr 100 km².

For Danmark som helhed skønnes en gennemsnitlig bestandstæthed på mindst 6 par pr 100 km² at være realistisk, hvilket betyder, at landsbestan-

den er på mindst 2500 par. I særligt føderige år er bestanden noget større.

Lærkefalk *Falco subbuteo*

I 1980erne skønnedes den danske bestand at være på ca 10 par, men der kendtes kun få, årligt anvendte lokaliteter, og i det hele taget var kendskabet til sikre yngleføremønstre ringe. Situationen har ikke ændret sig væsentligt i de senere år, og den samlede bestand vurderes fortsat at tælle omkring 10 par. Sikre ynglefund er efter 1990 konstateret flere steder i landet, bl.a. ved Hillerød i 1994 (B. Jensen pers. medd.), ved Århus i 1992 (Laursen 1995), i Kolding-området i 1996 og 1997 (K. Storgaard pers. medd.) og på Als i 1996 og 1997 (K. Dichmann pers. medd.).

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Vandrefalken har ikke ynglet i Danmark siden 1972, hvor arten for sidste gang gjorde yngleforsøg på Møns Klint.

Diskussion

Generelt vil udviklingen i en rovfuglebestand især være underlagt tre faktorer: 1) Mængden af tilgængelig føde, 2) udbuddet af egnede redesteder og 3) omsætningen i bestanden. Bestandens omsætning er afhængig af ungeproduktion og dødelighed. Hvis ungeproduktionen er unaturligt lav, vil det senere tilskud af yngledygtige fugle ikke kunne opveje den naturlige dødelighed, og bestanden vil følgelig aftage (forudsat at der ikke sker indvandring til bestanden). Hvis dødeligheden, f.eks. på grund af bekæmpelse, er højere end produktionen af yngledygtige ungfugle, vil bestanden også gå tilbage (igen forudsat, at der ingen indvandring sker). Begge parametre har haft en markant indflydelse på udviklingen i de europæiske rovfuglebestande tidligere i vort århundrede.

Selv om den nærværende oversigt kun behandler bestandsudviklingen i et kort tidsrum (10 år), og selv om de registrerede bestandsændringer er beskedne, kan der være anledning til at give et kort tilbageblik over ændringerne i de bestandsregulerende faktorer i perioden.

Fødemulighederne

Som helhed drives det danske landbrug mindst ligeså intensivt som for ti år siden, men for de rovfuglearter, der søger føde på udyrkede arealer i det åbne land (især Tårnfalk), har EUs braklægningsordning indirekte haft en stor, positiv effekt, især i 1994 og 1995, hvor henholdsvis 15% og

10% af landbrugsjorden henlå som udyrket. Udyrkede arealer har et større udbud af byttedyr (smågnavere, småfugle) end dyrkede arealer.

Fødemængden i skovene kan udvise store fluktuationer i relation til frøsætningen hos især bøg, idet stor frøsætning fører til hurtig og kraftig opblomstring i skovenes bestande af smågnavere. Dette giver bedre fødemuligheder specielt for Musvågen, hvor især sæsonerne 1990 og 1996 var gunstige.

Redemulighederne

Allerede i slutningen af 1980erne blev det påpeget, at intensivret afdrift af hugstmodne bevoksninger reducerede redemulighederne for de store, skovlevende rovfuglearter Musvåge, Duehøg og Hvepsvåge (Jørgensen 1989). Siden dengang synes hugsten i skovene som helhed at være yderligere intensivret, uden at dette har medført generelle tilbagegange i bestandene af de nævnte arter. Dette forhold indikerer, at mængden af potentielle redesteder i skovene er større end det tidligere har været antaget. For det åbne lands rovfugle (primært Tårnfalk og Rørhøg) har der næppe været væsentlige ændringer i udbuddet af potentielle redesteder. Tårnfalken udviser stor fleksibilitet i valget af redested, og tilmed er mulighederne for denne art antagelig forøget i perioden ved opsætning af redekasser (og måske også som følge af ophørt kragebekæmpelse, da Tårnfalken gerne yngler i gamle kragereder). Rørhøgen udnytter i stigende grad helt små rørsumpe og har på denne måde udvidet potentialet.

Bestandens omsætning

På grund af påvirkningen af miljøgifte havde mange rovfuglearter især i 1960erne meget ringe reproduktion, hvorfor bestandene alene af den grund gik tilbage. Siden har situationen normaliseret sig. For flere arter fluktuationer ungeproduktionen i relation til vekslende fødemuligheder, men som helhed har produktionen igennem 1980erne og 1990erne ligget på niveauer, der må betragtes som naturlige for de respektive arter.

De danske rovfugle har været fredede siden 1967, dog med den undtagelse, at Musvåge, Duehøg og Spurvehøg efter særlige regler kunne nedlægges ved bl.a. fasanopdrætspladser. Med jagtloven af 1994 blev muligheden for bekæmpelse af rovfugle disse steder ophævet. I 1997 blev der givet mulighed for fældefangst af Duehøg med henblik på efterfølgende flytning og genudsætning.

Jagtlovsændringen i 1994 har sandsynligvis haft

en positiv effekt på rovfuglebestandene. Mit personlige indtryk fra det sydøstlige Danmark er, at man næsten overalt har forståelse for tilstedeværelsen af rovfuglene, og omfanget af (illegal) bekæmpelse af f.eks. Musvåge og Rørhøg har givetvis været minimal i de senere år. Over for Duehøg er tolerancen dog fortsat meget lav en del steder.

Udviklingen i fremtiden

Et forsøg på en fremskrivning af de danske rovfuglebestande er givet i Tab. 1. Denne ti-årsprognose er baseret på det potentiale, som det danske landskab skønnes at rumme for ynglende rovfugle. Der er her taget udgangspunkt i et landskab, der ikke ændrer sig radikalt fra de nuværende forhold, dvs. med en land- og skovbrugsmæssig drift omtrent som i dag. Desuden baserer fremskrivningen sig på en optimal beskyttelse af rovfuglene. I vurderingen indgår oplysninger om situationen i vore nabolande (bl.a. tæthederne vist i Tab. 2).

Musvågebestanden forudses også fremover at ville kunne vokse med gennemsnitligt på nogle få procent pr år. I Slesvig-Holsten er der i landskaber, der ligner de danske, registreret tætheder på over 60 par pr 100 km² i de senere år (Dänischen Wohld, 280 km²; Busche & Berndt 1996), hvilket antyder, at den danske bestand vil kunne blive langt større end den er i dag.

Den danske spurvehøgebestand er noget tættere end forekomsten syd for Østersøen (Tab. 2). Fremgang i flere danske undersøgelsesområder i 1990'erne tyder imidlertid på, at der er et uudnyttet potentiale, så bestanden kan muligvis vokse lidt.

Tårnfalken vil i fremtiden sandsynligvis indirekte være afhængig af EUs landbrugspolitik. Hvis landbrugsdriften ekstensiveres, f.eks. med mere braklægning, må bestanden antages at ville vokse. I modsat fald vil den stagnere eller aftage.

Sammenlignet med en række andre europæiske lande er den danske bestand af Duehøg meget lav (Tab. 3). Det kan næppe forklares med dårligere fødemuligheder her i landet, men hænger sandsynligvis sammen med den tradition for bekæmpelse, der har været og er mange steder i Danmark. En optimal beskyttelse af Duehøgen ville antagelig resultere i nogen vækst i bestanden over en årrække. Det skønnes, at der i Danmark er potentiale til mindst 1100 par Duehøge, men bestanden vil sandsynligvis kun langsomt nærme sig dette niveau.

Bestanden af Rørhøg vil formodentlig stabilisere sig omkring det nuværende niveau. I store dele af Danmark er der få eller ingen Rørhøge, men

arten synes ikke for alvor at være i stand til at sprede sig til f.eks. Midt- og Vestjylland.

Hvepsevågebestanden har været stabil gennem mange år, og der er ikke grund til at forvente ændringer.

For de fåtallige rovfuglearter er de fremtidige muligheder nuancerede, og for nogle arter er udviklingen afhængig af situationen i vore nabolande.

Hedehøgen har en svag og fluktuerende dansk bestand. Også i Slesvig-Holsten (36 par 1994; Berndt & Busche 1997) og Niedersachsen (ca 90 par; Mebs 1994) er bestandene små og klarer sig dårligt, og i Holland er der konstateret en stærk tilbagegang (Biljsma 1993, Bauer & Berthold 1996). Disse bestande findes alle i Vadehavsregionen og må betragtes som en sammenhængende population, som er meget sårbar og kræver optimal beskyttelse, hvis blot den skal opretholde det nuværende niveau.

Den danske bestand af Rød Glente er uforholdsmæssig lav. Kun i Sydøstjylland findes en ret stabil omend lille bestand. I det østlige Danmark har arten ikke været i stand til at etablere sig for alvor, hvilket er overraskende i betragtning af den nærmest eksplosive vækst af bestanden i Skåne, der vokser med 13-14% årligt og i 1996 opgjordes til ca 680 par (Kjellén 1997). I et kerneområde på 370 km² i det centrale og sydlige Skåne registreredes i 1996 106-117 par, svarende til en bestandstæthed på næsten 30 par pr 100 km² (Kjellén l.c.). Også i Mecklenburg-Vorpommern (herunder Rügen) er Rød Glente almindelig (ca 1100 par), mens den er fåtallig i Slesvig-Holsten (ca 70 par; Mebs 1994). Selv om fødemulighederne mange steder i Danmark er ringere end i Skåne, burde de på Øerne og i Østjylland tillade en ganske stor bestand på måske 500 par. En grund til at arten ikke for længst har etableret sig er sandsynligvis, at en del fugle bliver ofre for (ulovligt) udlagt gift. I den sydøstjyske bestand er registreret en stribe tilfælde af forgiftede glenter (Bomholt 1997), og fund af giftdræbte glenter foreligger også fra Nordjylland (J.T. Nielsen pers. medd.) og fra Sydsjælland (Jørgensen unpubl.). Specielt på denne baggrund formodes det, at glentebestanden kun vil tiltage i langsomt tempo i de kommende år.

Blå Kærhøg er ny som dansk ynglefugl (primært i Vadehavsregionen). Indvandringen skal givetvis ses i sammenhæng med væksten i den hollandske bestand i 1980'erne (Bekhuis & Zijlstra 1991).

Lærkefalken har i anden halvdel af 1900-tallet været påfaldende sjælden som ynglefugl i Danmark. Intet tyder på, at dette forhold vil ændre sig.

Tab. 1. Størrelsen af Danmarks rovfuglebestande (ynglepar) omkring 1985 (Jørgensen 1989) og omkring 1995 (denne undersøgelse), samt en ti-års fremskrivning. Rækkefølge efter nuværende hyppighed.
Populations (breeding pairs) of birds of prey in Denmark in 1985 (Jørgensen 1989) and 1995 (this study), together with a tentative extrapolation.

	ca 1985	ca 1995	ca 2005
Musvåge <i>Buteo buteo</i>	5000	6000	7000
Spurvehøg <i>Accipiter nisus</i>	3100	3500	4000
Tårnfalk <i>Falco tinnunculus</i>	1500	2500	2500
Duehøg <i>Accipiter gentilis</i>	650	700	750
Rørhøg <i>Circus aeruginosus</i>	600	650	700
Hvepsevåge <i>Pernis apivorus</i>	600-700	650	650
Hedehøg <i>Circus pygargus</i>	40-50	40	40
Rød Glente <i>Milvus milvus</i>	15	25-30	50
Lærkefalk <i>Falco subbuteo</i>	10	10	10
Blå kærhøg <i>Circus cyaneus</i>	0	5	10
Fiskeørn <i>Pandion haliaetus</i>	0-2	3-5	5
Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	0	3	15
Vandrefalk <i>Falco peregrinus</i>	0	0	1

Tab. 2. Bestandstætheder for de almindelige rovfuglearter (ynglepar pr 100 km²) i Danmark (denne undersøgelse) og delstaterne i det nordligste Tyskland (Mebs 1994).
Breeding densities (pairs per 100 km²) of five raptor species in Denmark (this study) and in two regions of North Germany (Mebs 1994).

	Danmark	Slesvig-Holsten	Mecklenburg-Vorpommern
Areal (km ²)	43 000	16 400	25 600
Skov Forest (%)	10,8	8,7	21,4
Hvepsevåge	1,5	0,9	1,4
Rørhøg	1,5	3,0	3,1
Duehøg	1,6	2,4	2,0
Spurvehøg	8,1	1,8	0,4
Musvåge	14,0	15,8	22,6
Tårnfalk	5,8	4,9	3,5

Tab. 3. Bestandstætheden af Duehøg i 10 nord- og mellemeuropæiske lande. Kilder: Mebs 1994, Bauer & Berthold 1996, Kjellén 1997, denne undersøgelse.
Population size and density of Goshawk in ten European countries.

	Areal km ²	Ynglepar	Par pr 100 km ²
Holland	41200	1850	4,5
Slovakiet	49000	1600	3,3
Schweiz	41300	1300	3,1
Tyskland	356500	10800	3,0
Tjekkiet	78400	2300	2,9
Østrig	83900	2300	2,7
Polen	312700	8000	2,6
Sverige	411600	7000	1,7
Danmark	43000	700	1,6
Belgien	30500	450	1,5

For Fiskeørnen er indtrykket af forekomsten og udviklingen i Danmark broget, og på baggrund af den nuværende viden er det vanskeligt at spå om de fremtidige muligheder.

Havørnen har i det nordlige Tyskland haft en helt usædvanlig fremgang i 1990'erne (fra 177 par i 1990 til 267 par i 1995), og bestandens reproduktion er god (Struwe-Juhl 1996). De første danske ynglepar stammer utvivlsomt fra den holstenske bestand, som efter mange år med blot 4-5 par (og få unger) er vokset til 16 par (25 unger) i 1995 (Struwe-Juhl 1996). Tilstedeværelsen af ynglende Havørne kræver særlige hensyn vedrørende adgangregulering og forstmæssig drift for at sikre fred i redeområdet, men hvis disse krav kan opfyldes, vil der være gode chancer for etablering af en egentlig bestand. Ti par i det sydøstlige Danmark og fem par i SØ-Jylland og på Fyn anses for realistisk inden for de kommende ti år.

Vandrefalken har ikke ynglet i Danmark i 25 år, men en gunstig udvikling i den svenske vestkystbestand (Lindberg 1996) og et stigende antal forårs- og sommerobservationer på en af de gamle ynglelokaliteter (Møns Klint) tyder på, at arten vil genindvandre i løbet af relativt få år.

Summary

Raptor populations in Denmark: status 1995

Breeding populations of birds of prey were thoroughly surveyed during the 1970s and early 1980s (Jørgensen 1989). The present paper attempts to update numbers and trends of breeding raptors on basis of results from censuses performed since then at a somewhat lower effort level. The results are given in Tab. 1, together with a ten-year extrapolation, based on present population levels and trends in Denmark and in neighbouring countries. Most species exhibit a positive trend which is believed to continue in the coming years.

Referencer

- Bauer, H. G. & P. Berthold 1996: Die Brutvögel Europas. Bestand und Gefährdung. – Aula-Verlag.
 Bekhuis, J. & M. Zijlstra 1991: Opkomst van de Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus* als broedvogel in Nederland. – *Limosa* 64: 143-153.

- Berndt, R. K. & G. Busche 1997: Ornithologischer Jahresbericht für Schleswig-Holstein 1995. – *Corax* 17: 35-65.
 Bijlsma, R. G. 1993: Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels. – Schuyt & Co., Haarlem.
 Bomholt, P. 1996: Nedgangen i bestanden af ynglende Spurvehøg *Accipiter nisus* på Oksbøl skydeterræn fra 1978-1995. – *Accipiter* 1996(2): 3-13.
 Bomholt, P. 1997: Bestanden af Rød Glente *Milvus milvus* i et censusområde i det sydøstlige Jylland, 1980-1995. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 91: 53-58.
 Busche, G. & R. K. Berndt 1996: Ornithologischer Jahresbericht für Schleswig-Holstein 1994. – *Corax* 16: 205-236.
 Gram, I., H. Meltofte & L. M. Rasmussen 1990: Fuglene i Tøndermarsken. – Miljøministeriet, Skov- & Naturstyrelsen.
 Juhl, T., W. Fabricius, H. H. Andersen & J. Tofft 1996: Første vellykkede yngleforsøg af Havørn i Danmark i 40 år. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 90: 137-138.
 Jørgensen, H. E. 1989: Danmarks Rovfugle – en statusoversigt. – Frederikshus.
 Jørgensen, H. E. 1997: Projekt Havørn. – *Strømtæren* 1997(1): 6-7.
 Jørgensen, H. E. 1998: Rovfuglene i nogle sydøstdanske undersøgelsesområder 1977-1997. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 92: 307-316.
 Kjellén, N. 1997: Projekt Glada – årsrapport 1996. – *Anser* 35: 77-82.
 Laursen, J. T. 1995: Lærkefalken i Århus amt. – *Accipiter* 8(2): 8-12.
 Lindberg, P. 1996: Projekt Pilgrimsfalk 1995. – *Vår Fågelvärld*, suppl. 25: 53-57.
 Mebs, T. 1994: Greifvögel Europas. Biologie, Bestandsverhältnisse, Bestandsgefährdung. – Franck-Kosmos.
 Rasmussen, L. U. & K. Storgaard 1989: Ynglende rovfugle i Sydøstjylland 1973-1987. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 83: 23-34.
 Struwe-Juhl, B. 1996: Brutbestand und Nahrungsökologie des Seeadlers *Haliaeetus albicilla* in Schleswig-Holstein mit Angaben zur Bestandentwicklung in Deutschland. – *Vogelwelt* 117: 341-343.

Antaget 13. februar 1998

Hans Erik Jørgensen
 Denderupvej 5
 Vester Egede, 4690 Haslev